

Bagdán Zsuzsanna – F. Romhányi Beatrix

PROTESTANTIZMUS ÉS MEDIALITÁS

A jelenlegi erkölcsi válság megoldásához közös társadalmi felelősségvállalásra hívott fel Németh Tamás, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) titkára azon a konferencián, amelyet a Magyar Tudomány Ünnepe 2009 és a Kálvin Év 2009 közös programjaként Protestantizmus és medialitás – A reformáció mediális forradalma címmel tartottak november 10–11-ig. A konferencia első napján plenáris ülésen, a másodikon pedig két szekcióban folyt a munka.

A délelőtti folyamán a szó és a kép problematikájáról szóló előadások hangzottak el. Az MTA Nagytermében *Szabó András*, a Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) dékánja a későhumanizmus portréiről tartotta meg előadását, kiemelve ezen belül is egy protestáns arcképcsarnokot. Az írás és újrírás problematikáját Paulus Speratus nagy vihart kavart bécsi prédikációja kapcsán *Csepregi Zoltán* mutatta be az Evangélikus Hittudományi Egyetemről. *Vásárhelyi Judit*, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa Szenci Molnár Albert tudatosan vállalt mediátori szerepét vizsgálta, és bemutatta a reformátor műveinek forrásait. *Imre Mihály*, a Debreceni Egyetem professzora a reformáció korabeli retorikáról szólt, kiemelve, hogy „az egyház nem az Ige anyja, hanem eredménye”, illetve hogy az isteni és emberi szó sokszor összeegyeztethetetlen. *Csoma Zsigmond* pedig a protestáns és katolikus füveskönyvekről szólt előadásában, majd *Ritók Zsigmond* akadémikus-elnök foglalta össze az előadások tanulságait.

A nap második részében a későbbi szekcióüléseknek is helyet adó Kossuth Klubban *Bölcskei Gusztáv* tisztántúli püspök beszélt a média protestáns értelmezéseiről, kiemelve, hogy „az értelmezés nem lehet egyenlő a média szidalmazásával”, hiszen a reformáció is médiaforradalommal (a könyvnyomtatás elindulásával) esett egybe. Szólt a modern hírközlésben megjelenő liturgikus kategóriákról és teológiai elemekről, valamint a sikerfilmekben megjelenő teológiai toposzokról, rávilágítva, milyen sok elemét hordozza magán például egy esti tévéhíradó a vasárnapi istentiszteletnek, és hogy a tévé istentiszteletére figyelők maguktól nem fognak a templompadokba visszatérni.

Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke is reflektált a média kvázi-vallásosságára, aki A wittenbergi vártemplom külső kapuja címmel tartotta meg előadását az éppen aznap születésnapját ünneplő Lutherről, aki „az Igét nemcsak ragozni, hanem hirdetni is tudta”, az ő 95 tételének média-jelentőségéről, és kijelentette: „Le kell vetkezni az egyházi tolvajnyelvet, hogy értsék, akik a templomkapu külső oldalán állnak.”

Petrőczy Éva, a KRE professzora a magyar protestantizmusból mutatott fel egy „emberül beszélő” szerzőt, Pápai Páriz Imrét, akinek Keskeny útja valóságos bestsellerré vált élvezhetősége és bibliikussága miatt. Ehhez a műhöz készült példatárában módszeresen bemutatta azokat a tényezőket, amelyek igazán népszerűvé tették a művet.

A nap záróelőadását *Fabiny Tibor*, a KRE professzora Wiliam Tyndale, az angol bibliafordító munkásságáról szólt, kiemelve a bibliafordítás nehézségeit, illetve azt, hogy a fordítás egyben újrírás is.

A Károli Gáspár Református Egyetemnek a Tudomány Napja tiszteletére rendezett konferenciájának második napján, a Kossuth Klub reprezentatív Dísztermében volt a történész szekció. A jórészt az egyetem oktatóiból és hallgatóiból álló közönség így három, tematikáját illetően ugyan nagyon különböző, de a konferencia főtémájához, a a protestantizmushoz és a medialitáshoz valamiképpen kapcsolódó előadást hallhatott. F. Romhányi Beatrix a későközépkori lélekváltás adományokról beszélt, kiemelve mentaltörténeti jelentőségüket és azt, hogy az adományozók és az adományok körének megváltozása a pre-

reformáció tükréként is értelmezhető. G. Etényi Nóra a török elleni háború, a Habsburg uralkodók, a protestáns német fejedelmek és a szintén protestáns magyarországi városok rendkívül összetett valóságát világitotta meg. Végül Dusnoki József a Békés megyei születésű tudós-politikus, Zsilinszky Mihály karrierjének kezdetéről tartott előadást. Az előadásoknak méltó keretet nyújtott az egyetem oktatói által publikált kötetekből rendezett könyvkiállítás.

Az elhangzott előadások

- Szabó András DSc (KRE): *A szerző arcképe. Portré és irodalom a magyarországi késő humanizmusban*
 Csepregi Zoltán (EHE): *Paulus Speratus bécsi prédikációja (1522) és az emlékezet palimpszesztje*
 P. Vársárhelyi Judit DSc (OSzK): *A „sensus”, azaz a „fondamentombéli igaz értelem” közvetítésének módozatai Szenci Molnár Albert fordítói és kiadói munkásságában*
 Imre Mihály DSc (DE): *A fogalmi szint alatti jelentések szerepe a reformáció korának retorikáiban*
 Csoma Zsigmond DSc (KRE): *Protestáns füveskönyvek világa, szimbólumok és virágok*
 Bölscei Gusztáv, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke: *A média protestáns értelmezései*
 Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke: *A wittenbergi vartemplom kapujának külső oldala*
 Petrőczy Éva (KRE): *Egy puritán bestseller, Pápai Páriz Imre „Keskeny út”-ja*
 Fabiny Tibor (KRE): *William Tyndale és „az angol Biblia zaja”*
 F. Romhányi Beatrix (KRE): *Pro meis et parentum meorum peccatis – lélekváltság – adományok a későkori végrendeletekben*
 G. Etényi Nóra (KRE): *A Német-római Birodalom nyilvánossága és a magyar politikai elit török elleni küzdelme a visszafoglaló háború idején*
 Dusnoki-Draskovich József (KRE): *Egy karrier kezdete - A fiatal Zsilinszky Mihály*
 Mészáros Márta (KRE): *Református gyűjtemények könyvkincsei, könyvritkaságai*
 Oláh Szabolcs (DE): *„És amaz ige testté lőtt” - A külső szó médiuma Luther hermeneutikájában*
 Bene Sándor (MTA ITI, KRE): *Politikai költészet és vallási propaganda a 17. században: a „Sebes agynak késő sisak” szerzői és közönsége*
 Pénez Szabolcs (KRE): *„Inkább megindulnak egy pasquilluson, mintsem száz prédikáción.” A paszkvillusok véleményformáló ereje a 16–17. században*
 Hermann Zoltán (KRE): *Enyedi György Tóbiás-példázata - A hálás halott mesetípus (ATU 507–508) párhuzamai*
 Szirácz Péter (DE): *Az utazás medialitása. Protestáns útleírások a 16–17. században*
 Labádi Gergely (SZTE): *A természet könyvének protestáns és katolikus olvasói a 18–19. század fordulóján*
 Molnár Gábor Tamás (ELTE): *Yorick szentbeszéde és az olvasás medialitása*
 Béres Tamás (EHE): *Vocis imago, vox imaginis. A Nagykáté metszetei a tanítás és igehirdetés szolgálatában*
 Maksa Gyula (DE): *Exem – a genfi képregényplakát*
 Mészáros Márton (KRE): *Szövegépítés, képprombolás – a reformáció képkritikájának teológiai aspektusai*
 Garadnai Erika (ME): *„Képvita” a felső-magyarországi hitvitában. Tipográfia, illusztráció, szövegmedialitás*
 Török Lajos (KRE): *Médiium és politika (A Pesti Hírlap)*
 Hansági Ágnes (KRE): *Protestantizmus és médiumok a 19. századi népszerű regényben*
 A tudományos tanácskozást Szilasi Alex zongoraművész hangversenye zárta le.